

HİKMETİN BAŞI ALLAH KORKUSUDUR

Euzübillahimineşşeytanirracim

Bismillahirrahmanirrahim.

el-Hamdü li'llahi rabbi'l-âlemîn ala külli halin ve fi külli hin nahmedühü bi cemi'i mahamidih. kema yenbegi bi celali cenbihi ve li azimi sultanih. Ve's-salatü ve's-selamü alâ hayra halkihi seyyidina Muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebihu bi ihsânin ila yevmi'd-din.

a. Hikmetin Başı Allah Korkusudur

Emmâ b'ad:

Çok aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allahu Teâlâ Hazretlerinin selamı, rahmeti, bereketi, ihsanı ve ikramı hem dünyada hem âhirette üzerinize olsun. Rabbimiz sizleri, bütün sevdiklerinizi iki cihanın saadetine nâil eylesin.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin mübarek hadislerini okuyup cuma [namazı vaktine] kadar ki [zamanımızı] değerlendirelim. Bu ilimleri, hadîs-i şerîfleri bize kadar rivayet etmiş olan alimlerin, ravilerin, müctehitlerin, fakihlerin, ruhlarına,

uzaktan yakından Cuma namazı kılmak üzere şu mescidimize gelmiş olan siz kardeşlerimizin de âhirete göçmüş tüm sevdiklerine ve yakınlarına hediye olsun diye; analarımızın, babalarımızın, dedelerimizin, nenelerimizin, ecdadımızın kabri pürnur olsun, ruhları şâdolsun diye bir Fatiha, üç İhlâs-ı şerîf okuyalım. Allah onlara rahmet eylesin, bize de dünya ve âhiretin saadetini ihsan eylesin.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerini şöyle buyurmuşlar:

رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

Re'sü'l-hıkmeti mehâfetu'llahi azze ve celle.

“Hikmetin aslı, esası, başı, kaynağı aziz ve celil olan Allahu Teâlâ Hazretlerinden korkmaktır.”

Hikmet; her şeyi yerli yerince, uygun tarzda yapmak manasına geliyor. Bu şekilde akl-ı selîme, hiss-i selîme, zevk-i selîme, şer-i şerîfe uygun olarak yapılan, hakîmâne, yerli yerinde iş oluyor. İnsanın böyle bir kabiliyete sahip olması çok kıymetli bir sıfattır. Allahu

Teâlâ Hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'inde buyurmuş ki:

وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا

*Ve men yü'te'l-hıkmete fekad utiye hayran kesiran.*¹

“Kime bu kabiliyet, hikmet vasfı verilmişse; hakimâne hareket etmek, söz söylemek ve iş yapmak vasfı verilmişse gerçekten o kimse çok büyük hayırlara mazhar kılınmıştır.” [Allahu Teala] bu manâya gelen hikmeti övüyor.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in hadîs-i şerîfleri de tepeden tırnağa hikmettir. O bakımdan hepimize Allah, yerli yerince, usulüne uygun iş yapmayı nasip etsin.

Herkes bir şey yapar, ama kimisi kaş yapayım derken göz çıkartır. Kimisi kaşık yapar ama sapını ortaya denk getiremez. Kimisi; “İyilik yapayım.” der, ama zararı, kötülüğü dokunur. Kimisi; “İyi bir şey yapayım.” der, ama aslında yaptığı şey hiç de iyi ve güzel

¹ 2/Bakara, 269.

olmayabilir. Onun için Allah bize her şeyin güzelini, iyisini yerli yerince yapmayı nasip eylesin.

Her şeyi en mükemmel tarzda, Allah'ın beğeneceği, Resûlullah'ın seveceği, müslümanların alkışlayacağı, insanların hayran kalacağı şekilde yapmak [gerekir].

Böyle bir kabiliyet nasıl sağlanır bu?

Bunun kaynağı nedir?

Ne yapalım da böyle bir meziyete sahip olalım?

Her işimiz böyle güzel olsun. Bu hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz bu işin aslını, kökünü, kaynağını bize bildiriyor. “Hikmetin başı, aslı, kaynağı, esası Allah korkusudur.” diyor.

Allah korkusu oldu mu, Allah kendisinden korkan, saygılı, sevgili, titiz, muttaki insana bir nur verir. Gerçekleri gösterir. Doğruyu gösterir. Yanlışın yanlış olduğunu ilham eder. Ondan vazgeçirtir. Mükâfat olarak doğru yolda yürüttürür. Kendisini saymasının, sevmesinin ve kendisinin azabından korkmasının, kendisinin sevgisini kaybetmekten korkması-

nın neticesi olarak ona öyle bir nur verir. Mükâfat olarak o hayrı insanoğlu görür.

O bakımdan Rabbimiz hepimize kendisini bilen, tanıyan, mükâfatlarını niçin verdiğini, azabına ne zaman uğrattığını bilen insanlar olmayı nasip etsin. Çünkü insan onu bilemediği zaman nice bid'at işler yapar. Saçma sapan işler yapar da iyi bir şey yapıyorum sanır. Sonra ahrette; “Bu senin yaptığın hiçbir işe yaramadı, yüzüne çalınısın, hiç beğenmedim.” diye Allahu Teâlâ hazretleri beğenmeyip reddederse “Bu benim yaptığım yanlışmış.” der ama iş işten geçmiş olur.

O bakımdan Allahu Teâlâ hazretleri hepimize mahâfetullahı, Allah haşyetini, huşûunu, takvayı ve verâ-ı kalbimize ihsan eylesin.

“Hocam sen bizi çocuk korkutur gibi korkutarak mı müslümanlığa sokacaksınız?”

Hayır. Öyle değil. Korkunun iki sebebi olur. Bir; tehlikeleri görünce insan korkar. Karşıdaki adamı dev gibi, pehlivan gibi görünce şöyle bir bakar. “Ben bununla başa çıkamam.” der, korkar kenara çekilir. Veyahut ateşi görür, tehlikeli bir hayvanı görür, üç metre boyunda Bengal kaplanını görür.

“Aman!” der korkar. Ok gibi fırlayan kobra yılanını görür, korkar. Bir; korkudan olur. Bir tehlikeye uğrayacağım da canım yanacak, başıma bir zarar gelecek diye.

Âhiret korkusunda da; “Cehenneme düşersem, ateşlere yanarsam, zebaniler bana azap ederse, cehennemin içindeki çeşitli işkencelere uğratılırsam, benim hâlim nice olur?” diye korkmak, bu bir.

b. Cennete Sorgusuz Girecekler

İkinci bir korku da; Rabbimiz’in bizi sevdiği muhakkak.

وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ

*Va'llahu veliyü'l-mü'minine.*²

Allah mü'min kullarını sever. “Allah onların dostudur.” Mü'minler de Allah'ın dostudur.

“*La ilahe ilallah* diyen cennete girecek.” diye Peygamber efendimiz müjdelemiş. Ebu Hureyre *radiyallahu anh* ile bir bahçede hurmaların dibinde otururken. “Kalk yâ Ebu

² 3/Âli İmrân, 68.

Hureyre! *La ilahe illallah* diyen cennete girecek.” diye söylemiş. Ebu Hureyre *radiyallahu anh* de;

“Müjdeleyeyim mi halka?” buyurmuş.

“Müjdele. Müjdele. Git söyle.”

“Kim Hak ile gerçekten kalbinden inanarak *la ilahe illallah.*” derse, “Allah'tan başka tanrı yok, ilah yok, mabud yok. Biz ancak ona ibadet ederiz. Ancak O'nu biliriz. Ancak O'na uyarız. Ancak O'nun sözünü dinleriz. O'nun emirlerini tutarız. Yasaklarından kaçırız.” derse, O'na iman ederse cennete girer.

Ama cennete girmenin iki şekli vardır. Bir; doğrudan doğruya Peygamber Efendimiz'in izinden cennete girmek var. Hesaba çekilmeden, herhangi bir sorgu sual olmadan sanki diplomatik mahfuziyeti varmış gibi gümrük muamelesi, vize işlemi vesaire yapmaya lüzum görmeden; “Buyur ey kulum cennete.” diye Resûlullah Efendimiz ile cennete girmek, ne güzel şeydir.

Bir keresinde Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurdu ki: “Cennete 70 bin kişi bigayri hisâb dahil olacak.” 70 bin tane insa-

na Allah hiç sorgu sual yapmadan, defterini açmadan, dünyada yaptıklarının sigasını çekmeden cennete sokacak. Onun üzerine Peygamber efendimiz: “Yâ Rabbi daha çok olsa...” diye niyaz eylemiş. O zaman Allahu Teâlâ hazretleri 70 bin kişiye 70 bin kişiyi daha bağışlamış. 7 kere 7 =49. Hesaba göre 4 milyon 900 bin insan, hiç defter divan açılmadan, sıkıntı çekmeden, alnı terlemeden, mahcup olmadan cennete girecek.

Peygamber efendimiz diyor ki: “70 bine 70 bin bağışladı.” Yani her bir kişiye 70 bin bağışladı. 70 bin kere 70 bin. Bir de Kabza-ı Rahman ile bir kabza kul daha. Biz buğday çuvalına elimizi soktuğumuz zaman bir avuç aldık koyduk. Ama Rahman nasıl alır, onu bilmiyoruz.

Allahu Teâlâ hazretleri gene bir avuç daha alacak kullarının arasından. Demek ki sayı 4 milyon 900 binde de kalmıyor. Kim bilir daha ne kadar kullar bigayri hisâb cennete girecek.

مَنْ أَنْتَ؟ فَأَقُولُ: مُحَمَّدٌ، فَيَقُولُ: بِكَ أُمِرْتُ أَنْ لَا
أَفْتَحَ لِأَحَدٍ قَبْلَكَ

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* cennetin kapısına varınca [çalacak]. Cennetin bekçisi Rıdvan adlı melek soracak.

“Kim o?”

Peygamberimiz diyecek ki:

“Ben Muhammed'im, cennete girmeye geldim.” “Ya Resûlallah! Sorgu sual edişimin sebebi şu: *Bike ümürtü ella efdale ligayrike*. Senden evvel bu kapıyı [başkasına] açmamak bana emir olundu da ondan soruyorum. Yâ Resûlallah! İlk önce sen gireceksin.” diyecek [ve] kapıyı ona açacak. Arkasından da onun sevgili ümmetinden kimler girecekse girecek. Rabbimiz bizi onlardan eylesin.

Demek ki cennete böyle girmek var. Cennet içindeki türlü nimetleri tatmak, yerler, gökler kadar mülklere, köşklere, hûrîlere, gılmana sahip olmak var. İsteddiği şey derhal elinde, önünde. İstemediği hiçbir şey yok. Gözlerin görmediği, kulakların işitmediği,

kimsenin hatırına hayaline sığmadık güzellikleri Allahu Teâlâ hazretleri hazırlamış.

Ya burası elimizden kaçarsa?

Ya buraya tam girecekken giremezsek?

Bu da bir korku değil mi? Bu da korkuların en büyüklerinden biri.

Ya Rabbimin tam mükâfatını alacakken yarı yoldan bizi döndürürlerse?

Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* âhirete doğru getirilen insanlardan bazısına bakacakmış. “Bu benim ümmetimden.” diye gelmesini beklerken yolda melekler yolunu kesip çevireceklermiş. “Sen oraya değil bu tarafa git.” gibilerden. Peygamber Efendimiz diyecekmiş ki;

“O benim ümmetimden değil mi?

Niye bırakmıyorsunuz?

Benim yanıma gelsin. Havz-ı Kevser’imden doya doya içsin. Benim sohbetime ersin.”

Diyeceklermiş ki: “Yâ Resûlallah!

Senden sonra onlar dünyada ne haltlar karıştırdılar? Ne işler yaptılar?”

Onlar çevrilip cehenneme sevk olunacakmış. Rabbimiz bizi cennetten mahrum etmesin.

Böyle yolundan dönmekten daha acı şey olmaz. O nimeti tam görüp de kaybetmekten daha tehlikeli şey olmaz. Allahu Teâlâ hazretleri bize cehennemi hiç göstermesin. Korkusunu bile duyurmasın. O ilk giren bahtiyarlarla beraber cennetine dahil eylesin. Cemaliyle müşerref eylesin. Peygamber Efendimiz'e komşu eylesin. Demek ki bu da bir korku.

“Acaba cenneti kaybeder miyim?” diye insan yaptığı işe dikkat edecek. Attığı adıma dikkat edecek. Bu yaptığım işte biraz kâr var, şu kadar Avustralya Doları, bu kadar menfaat.

“Ama ya bunu yaptığım zaman Allah beni sevmezse?”

Ya bu yaptığım iş, cennetine girecekken girmememe mâni olursa? Ben bu işi yapmıyorum.” diye insan bir de ondan korkar.

Ne türlü korku olursa olsun bu çeşit korkular insanı uyandırır. Korku zaten Allah'ın

insana verdiği güzel bir duygudur. Hiç korku olmasa insan çok tehlikelere uğrar. Küçücük çocuk hiç tehlike, korku nedir, bilmiyor. İçine kömür doldurup yaktığın sobaya gidip duruyor. “Aman evladım gitme.” diyorsun. Gülüyor. Gene gidiyor. Zor yetişiyorsun. Allah Allah! Çocuk bilmiyor sobanın zararını. Üstüne doğru gidiyor. Ama bir elini değdirdi mi, ciyak ciyak bağırmaya başladı mı, bir daha sobanın yanından yarım daire çizip öyle geçer. Onun yanına hiç yaklaşmaz.

Neden? Çünkü bir kere tadını tattı. Ne kadar fena olduğunu gördü.

Demek ki korku Allah'ın insana vermiş olduğu bir korunma duygusuymuş, güzelmiş. Biz de bu korkuya sahip olalım. Allahın azabından korunalım. Vaad edilmiş, ele geçirilmiş güzel nimetleri kaçırmamaya titizlenelim. Gayret edelim de Allahu Teâlâ hazretlerinin istediği gibi yaşayalım. İstedeiği kul olalım. O nimetlere erelim.

Birinci hadisin devamı olarak insan Allah'tan korktu mu Allah insana bir hikmet verir. Her şeyi yerli yerince yapar. Yerli yerince konuşur.

Misali [nedir]? Misali; evliyâullah, Allah'ın sevgili kulları.

Soruyorsun hangi mektepte okumuş?

Mektep görmemiş, medrese görmemiş. Okuma yazması yok. Elif'ten b'den, cim'den, dal'dan haberi yok. Ama Allah bir ilim vermiş. Ağzı açıldığı zaman ağzından inciler, mercanlar saçılıyor. Sanki bal damlıyor. Söylediği sözler güzel. Yazdığı ilahiler güzel. Her şeyi insanın hoşuna gidiyor. İşte hikmet insana verildiği zaman insan ümmî de olsa öyle olur.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in acaba hangi yerden diploması var?

Hangi üniversiteyi bitirdi?

Nerelerde okudu?

Hangi hocalardan okudu?

Dünya tahsili görmedi. Ümmîlerin arasından Allahu Teâlâ hazretleri bir öksüzü kendisine peygamber etti. Kendisi terbiye etmek için babasını aldı, anasını aldı. Kendisi terbiye etti.

أَدَّبَنِي رَبِّي فَأَحْسَنَ تَأْدِيبِي

Eddebenî rabbî fe-ahsene te'dîbî.

“Rabbim beni terbiye eyledi, yetiştirdi, büyüttü, öğretti. Terbiyemi ne de güzel yaptı.” diye Peygamber Efendimiz bildiriyor. O anasız babasız, ümmî insana Allahu Teâlâ hazretleri *ulum-u evvelîn ve ahirîn*'i bahşeyledi. Hz. Adem atamızdan, Nuh *aleyhisselam*'dan, İdris *aleyhisselam*'dan, İbrahim peygamberden, İsmail *aleyhisselam*'dan bahseder. Söylediği hadîs-i şerîflerin, ifade buyurduğu sözlerin, hikmetlerin hepsini toplamak istesen yüzlerce cilt oluyor.

Bu okumamış insan bu kadar güzel şeyleri nerden bulmuş?

Allah hikmet vermiş. Gönlünün kapılarını açmış. Gönlünden diline pınarlardan suların fışkırdığı gibi hikmetler zuhura geliyor. Etrafa inciler dökülüyor, saçılıyor. Onun yolunda giden Allah'ın sevgili kullarına da Allah o kabiliyeti vermiş. Ne güzel kitaplar meydana getirmişler. Okuyorsunuz, zevkle dinliyorsunuz. Yunus Emre ilahiler yazmış. “*Şol cennetin ırmakları*” derken insanın aklı nerelere

gidiyor, ne kadar hoşuna gidiyor. İşte o da Peygamber Efendimiz'in yolunda yürümenin hayrı ve bereketi.

Bizim büyüklerimizden bir tanesi halvete girmiş. Tesbih çekerken, zikir çekerken, sabahleyin hocası gelmiş başına:

“Evladım! Bu ibadetleri yaparken neler hissediyorsun?” demiş.

“Efendim öyle coşkun ki içim, binlerce mısra kafamda dolaşıp duruyor. Neler neler...” demiş.

O da nerden oluyor?

Coşkunluktan. İşte o zikrin hayrıyla, bereketiyle. Ertesi gün olmuş. Onlardan bir tanesini yazmış.

Bizim arkadaş: “Çok şahane bir mısraydı.” diyor.

Demek ki Allah yolunda yürüdüğü zaman insan, Allah o kimseyi çobansa bile alim eder. Ümmîyse bile en bilgili insan eder. Nitekim evliyâullahtan birisi demiş ki:

Emseytu kurdiyyen asbahtu arabiyyen.
“Akşama ümmî bir Kürt olarak yattım. Sabah-

leyin alim, bilgili bir Arap gibi kalktım.” Her türlü bilgiye sahip olan bir kimse hâline gelivermiş.

Neden?

Allah insanın gözünden perdeleri açtı mı mağrib ile maşırıkı görür.

Bir adım attığı zaman *tarfetü'l-aynda* nerden nereye gider?

Bizim hocamız derdi ki: “Kerâmetten geç, istikâmete gel.” Kerâmet sefalı bir şeydir, güzel bir şeydir. Hoşa giden bir şeydir. [Allah'ın lutfuyla keramet sahibi] kimse bir yerden bir yere uçaksız uçup gidiyor. Karşısındakinin kalbindekini biliyor.

Bunlar tatlı, güzel şeyler. Ama en güzel kerâmet; istikâmettir. Doğru yolda yürümek lazım. Doğru iş yapmak lazım. En güzeli odur. En üstünü odur. Onun için insan kerâmette kalmamalı, takılmamalı. Veyahut kerâmeti esas almamalı. Veyahut kerâmet beklememeli. Müstakîm olmalı. Doğru yolda olmalı. Allah'ın istediği gibi olmalı.

Müstakîm ol, Hazreti Allah utandırmaz seni.

Korkma düşmandan, bir ateş olsa yandırılmaz seni.

Müstakîm ol, Hazreti Allah utandırmaz seni.

Demek ki en güzel, en büyük kerâmet insanın şeriatin yolunda, emirleri tutup yasaklardan kaçıp Allah'ın istediği bir kul olarak yaşamasıymış. Bu zor. Dövene elsiz, sövene dilsiz, gönülsüz, boynu bükük, mütevâzi, hayırsever, sabırlı, şükürlü, takvalı, cömert, kahraman, fedakâr bir insan olmak [gerekir.] Bu zor, kolay değil.

Bu zamanlarda insan Komutan, Başkan, Reiscumhur, Başvekil, Milletvekili olur. Eski zamanlarda Paşa, Ağa, Sadrazam olurmuş. Ama meşhur hikayeyi biliyorsunuz. “Evladım ben sana paşa olamazsın, demedim. Adam olmazsın dedim. İşte adam olmamışsın.” demiş.

Çocuk küçükken bakarmış, sözünü dinlemiyor. Aykırı aykırı gidiyor. Sinirlendikçe; “Sen adam olmazsın.” dermiş. Çocuk evi bırakmış, kaçmış gitmiş. Büyük şehirlerde okumuş. Askeriyeye girmiş. Yeniçeri olmuş. Yeniçerilikte ilerlemiş. Kâbiliyet göstermiş. Yeni-

çeri ağası olmuş. Ondan sonra şunu olmuş, bunu olmuş. Nihayet paşalık rütbesini vermişler. Zengin, konakları var. Etrafında askerleri, adamları var. Aklına gelmiş.

“Benim babam bana küçüklüğümde hep; ‘Sen adam olmazsın, adam olmazsın.’ diyordu. Şunu bir çağırayım da adam olduğumu görsün. Benim köşklerimi, mevkiimi, makamımı görsün.” demiş.

10-15 tane askerine: “Filanca şehrin filanca köyüne gidin. Şu isimde ihtiyar bir adam vardır. Onu alın getirin.” diye emretmiş. Askerler atlara binmişler, oraya gitmişler.

“Kimdir bu adam?” diye sormuşlar. Sakallı adamcağız çıkmış.

“Sen misin?”

“Benim.”

“Yürü, gidiyoruz.” demişler.

“Niye götürüyorsunuz ağalar beni?”

“Sus, önümüze düş, konuşma.”

Almışlar bunu. Adam:

“Acaba beni asmaya mı götürüyorlar? Kesmeye mi götürüyorlar?”

Korkudan tir tir titreyerek; “Ben kabahat yapmadım.” demiş.

“Sus, yürü.” diye şehre kadar gelmişler. Bin bir meşakkat içinde ite kaka konağa getirmişler. Paşanın huzuruna sokmuşlar. Bir de bakmış, karşısında oğlu.

“Baba, bak. ‘Sen bana küçükken adam olmazsın.’ diyordun. İşte gördüğün gibi konak sahibi oldum, zengin oldum, yükseldim. Paşa oldum.” demiş

“Evladım! Ben sana paşa olamazsın dedim ki. Ben sana adam olamazsın dedim.”

“Paşa olamazsın dedim mi? Demedim. Adam olamazsın, dedim. Adam olsaydın hürmet ederdin. Asker göndereceğine köye kendin gelirdin. Elimi öperdin, izzet, ikram ederdin. Hatırımı sorardın. Bunca sene hiç hatırımı sormadın.

‘Şehre götürmek istiyorum seni, gelir misin babacığım?’ derdin. Taht-ı revâna bindirirdin. Beni ite kaka getirtip de yolda her dakika ölüp ölüp dirilmek, korkulardan helak

olmak derecesine getirmezdin. Gene adam olmamışsın.” demiş. Kafa aynı kafa.

c. En Büyük Akıl İnsanlara Kendini Sevdirmektedir

Fakültede Osmanlı Efendisi bir kimse vardı. Eski tahsil görmüş, yaşlı bir kimse. “Tahsil cahilliği giderir.” derdi. İnsan tahsil gördü mü cahillikten kurtulur. Ama tabiatı neyse aynı kalır. Tahsil insanı değiştirmez. Hatta o biraz sert söylerdi. “Tahsil insanın cahilliğini izale eder. Eşeklik bâki kalır.” derdi. Terbiyesi iyi değilse o bâki kalır demek.

Onun için arif olmak başka, âlim olmak başkadır. Allah'ın hikmet vermesi başkadır, nasipsiz kılması başkadır. Nasipsiz oldu mu paşa olsa da kıymeti yoktur. Reisicumhur, Şah, Büyük Birleşik Devletlerin başkanı olsa nihayet Allah'ın huzuruna herkes kul olarak gidecek.

Onun için Allah bize hikmet nasip etsin. Ârif olmayı, her şeyi yerli yerince yapmayı, kibar, edepli, zarif, güzel huylu, tatlı dilli olmayı nasip etsin. Gönül yapmayı, gönül yıkmamayı, dost olmayı, düşmanlık etmeme-

yi, kimseye zulmetmemeyi, adaletli olmayı nasip etsin.

رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الدِّينِ التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ، وَاصْطِنَاعُ
الْخَيْرِ إِلَى كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ

Re'sü'l-akli ba'de'd-dîni't-teveddüdü ile'n-nâsi. Vastınâu'l-hayri ila külli berrin ve fâcirin.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bu ikinci hadîs-i şerîfnde buyuruyor ki:

Re'su'l-akli ba'de'd-dîni.

[Dinden] Allah'a inanmaktan sonra aklın başı, en büyük akıllılık, en zekilik, en üstün akıllık nedir?

E't-teveddüdü ile'n-nâsi. İnsanlara kendisini sevdirtmektir. Asıl akıllılık budur. Hiç kimse sevmiyor. Herkes yaka silkiyor. Oturduğu yerden kalkıp öbür tarafa gidiyorlar. Meclisinden kaçıyorlar. O geldi mi herkes susuyor. Birbirlerine bakışıyor, ondan sonra dağılıp gidiyorlar. Olmadı. Sevdirememiş kendisini. Yani sirke satmış. Daima sert davranmış. Kimseye kendisini sevdirememiş. Müslüman böyle olmaz.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* numunemiz değil mi?

Amenna ve saddockna. Allah bizi ona uy-makla emretti. O bizim en güzel numunemiz. En yüksek insan. Peygamber Efendimiz tam hakiki model, İnsan-ı kmil modeli.

Peygamber Efendimiz nasıldı?

مَنْ رَأَاهُ بَدِيهَةً هَابَهُ، وَمَنْ خَالَطَهُ مَعْرِفَةً أَحَبَّهُ

Men rahu bedheten habehu, ve men hletahu ma'rifeten ehabbehu.

Men rahu bediheten habehu. "Kim onu ilk görürse onun heybeti karşısında, ihtişamı karşısında göreni bir titreme alırdı. Reslul-lah'ı görür görmez kişileri onun heybetin-den, muhteşemliğinden, güzelliğinden, va-karından, nurunun pırıltısından bir titreme alırdı. Kim onunla lfet ederse, beraber bir zaman bulunursa, hlini görürse [ona saygı duyardı]."

Ve men haletahu ma'rifeten ehabbehu. "Onu iyi tanır durumuna gelirse bu saygı tarifsiz bir sevgiye dönüşürdü." Canını istese verecek hale gelirdi. Konuřurken:

Fidake ebi ve ümmi yâ Resûlallah, “Anne ve babam sana feda olsun yâ Resûlallah!” diye söze başlardı. ‘Öl’ dediği yerlerde ölürlendi. ‘Kal’ dediği yerde kalırlardı.

Müşrikler bir sahabiye *radıyallâhu anh* yakaladılar. İşkence ile öldürmek üzere şehrin dışına çıkartırken; “Bak bütün bu başına gelenler senin müslüman olmandan oldu. Müslüman olmasaydın başına bu hal gelmeyecekti. Kâfir ol, müşrik ol sana hiçbir şey yapmayacağız, salıvereceğiz.” dediler. “Yok, *la ilahe illallah muhammedür resûlullah*. İmandan vazgeçmem.” dedi.

“Bu belalar sana hep o Muhammed’le konuştuğun için, ona inandığın için geliyor. Sen ne güzel evladının, iyâlinin yanında, evinde, karının, çoluk çocuğunun başında olsaydın. Rahat etseydin. Resulullah dediğin o Muhammed bizim elimizde olsaydı.

Biz işkenceyi ona yapsaydık daha iyi değil miydi? Sen kurtulmuş olurdun. Şimdi sana işkence yapacağız.” deyince.

“*La*, vallahi onun ayağına diken batmasına rızam yoktur. Diken batırılmasına, yolda giderken ayağına diken batmasına rızam

yoktur. Canım feda olsun. Alın yapabileceğinizi yapın. Bir can alırsınız yapacak olsanız.

Başka ne yapabilirsiniz? Ona dahi rızam yoktur. Canım feda olsun.” dedi.

Bu nasıl oluyor?

Resûlullah'ın hak peygamber olmasından oluyor.

Ebû Süfyân müslüman olmadan Mekke'de müşriklerle oturuyorlar.

“Şu adamı nasıl haklayacağız, bu işin önüne nasıl geçeceğiz?” diye konuşuyorlar. “Şöyle yapalım, böyle yapalım.” diye tedbirler düşünürken, Ebû Süfyân (Mekke'nin fetminden sonra müslüman oldu): “Ben çok hükümdarlar gördüm. Suriye'ye gittim, Gassâni hükümdarını gördüm. Irak'a gittim, Hira hükümdarını gördüm. Bahreyn'e gittim, Yemen'e gittim. Bizans hükümdarını gördüm. Birçok hükümdar gördüm. Kisralar, kayserler gördüm. Bu Muhammed'in etrafındaki insanların ona bağlanması gibi bir bağlılık hiçbir yerde görmedim.” diyor. “Onun etrafındaki insanlar onun üstüne toz kondurmazlar. Öyle

severler, bağlanırlardı.” diye bir gerçeği dile getirmiş.

Bu sevgi neden oluyor?

Peygamber Efendimiz’in en olgun insan olmasından, en kibar insan olmasından oluyor.

O bizim numunemiz olduğuna göre bizim de ondan, o nurdan biraz nur almamız lazım. O güneşten biraz da biz ışık almalıyız. Biraz o edeplerden nasiplenmeliyiz. Biz de herkesin sevdiği, razı olduğu, yumuşak, tatlı, sevimli, sempatik insanlar olmalıyız.

Bu sertliği bize kim öğretti? Bu kaş çatmayı bize kim öğretti? Bu birbirimizle kavgayı, çekişmeyi bize kim öğretti? Birbirimize çelme takmayı bize kim tavsiye etti? Birbirimizin aleyhinde kuyu kazmayı bize Kur’an mı emrediyor? Hadîs-i şerîflerde mi var? Nerden çıkmış bu?

Hem müslümanız, hem ‘*la ilahe illallah muhammedur resûlullah*’ diyoruz. Hem ‘Kur’an bizim kitabımız’ diyoruz. Hem âhirete inanıyoruz. Bu müslümanların birbirle-

riyle çatışmasını, çekişmesini buyrun izah edin.

Hangi kitap yazıyor bunu? Hangi peygamber bunu tavsiye etmiş? Hangi büyüğümüz böyle yapmış? Biz bunu kimden aldık?

Biz bunu müslüman kaynaklardan almadık. Dinimizi, âyetleri, hadîs-i şerîfleri unuttuk. İmandan uzaklaştık. Resûlullah'ı tanımaz duruma geldik.

Gezdiğin yerlerde soruyorsun, kelime-i şehadet getir.

O ne demek? Bilmiyor.

Senin peygamberin kim? Bilmiyor. Kimisi Hz. Ömer diyor. Kimisi Hz. Ali diyor, kimisi Hz. Ebû Bekir diyor. Kimisi aklına hangi özel isim gelirse onu sıralıyor.

Evet, buradakiler biliyor. Ama sen git bir de Anadolu'yu dolaş bakalım. Bir de dünyanın başka yerlerini dolaş. Başka İslâm ülkelerine git bakalım, unutmuşlar. Peygamber Efendimiz'in kim olduğunu bile unutmuşlar. Hadislerini okumamışlar. Her birisi bir başka türlü halde, başka kıyafette, başka

giyimde, başka havada, başka zihniyette, başka idealdeler. O duruma gelmişler.

Kurtuluş ne?

Kurtuluş, Resûlullah'ı örnek almakta. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hayatını okuyacağız ve onu yapacağız. Hadîs-i şerîflerini okuyacağız, tavsiyesini tutacağız.

Evimizde Kur'ân-ı Kerîm, hadîs-i şerîf, tefsir kitapları, Seyit Kutub'un Fi-zilali'l Kur'an'ı, Elmalılı Hamdi Yazır'ın Hak Dini Kur'an Dili, bizim mecmuamızın çıkarttığı Hasan Basri Çantay'ın meali var. Kütüphaneye dizmişiz. Sırtları yaldızlı, pırıl pırıl gayet güzel.

Bu kitapların hepsi bizden davacı olacak. Uzun kıvrım kıvrım bir kuyruğa girecekler bu kitaplar. Tek tek, sıra sıra. Ben bu adamdan davacıyım Yâ Rabbi!

Niye?

Evine aldı. Beni kütüphaneye tıktı. Bir kere açmadı. Beni dinlemedi. Okumadı.

“Hocam; Kur'an davacı olur mu, o kitabın ağız mı var dili mi var?”

Allah ona ağız da verecek, dil de verecek. O şefaata da edecek. Davacı da olacak. “Yâ Raabbi! Ben bu kuluna kefilim. Şahidim, bu beni okudu. Beni dinledi. Beni sevdi. Öptü başına koydu. Gece gündüz önünden eksik etmedi. Ben buna şefaata ediyorum.” diyecek. Veyahut; “Beni cüz kesesinin içine koydu. Duvara çiviye çaktı. Yukarıya astı. Semtime uğramadı. Yüzüme bakmadı.” diyecek.

Hacı arkadaşımız anlatıyor: “Bir müslümanın evine gittim. Köşede Amerikan bar, çeşit çeşit içkiler.

‘Bu nedir?’ dedim. ‘Süs...’ diyor.”

Müslümanın evinde içkiden süs olur mu? Haramdan süs olur mu? Allah’la alay mı ediyorsun?

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerine içki âyetleri indiği zaman, “İçki haramdır.” diye emredildiği zaman herkes küplerini sokağa döktüler. Sokakların kenarlarından içkiler aktı. O mübarekler Peygamber Efendimiz’i dinlediler.

Ortakların birisi gider Peygamber Efendimiz'i dinlerdi. Ötekisi hurma bahçesinde çalışırdı. Ertesi gün hurma bahçesinde bu çalışırdı. Ötekisi Resûlullah Efendimiz'i dinlemeye giderdi. Akşam geldiği zaman birbirlerine rapor ederlerdi.

“Bugün Resûlullah ne buyurdu?” “Şöyle buyurdu.” Hemen, derhal onu öyle yaparlardı. Zekât farz oldu. Hemen zekâtı verirlerdi. Resûlullah “Şunu yapmayın.” dedi. Derhal. Hemen.

Kadınlara bir keresinde hitap etti. Dedi ki “Ya nisa, ey kadınlar! Allah bana cehennemi gösterdiği zaman ekseriyetinin kadınlar olduğunu gördüm. Allah'tan korkun. Günahlara dalmayın. Cehennemden kurtulmak için hayır hasenât yapın.” diye güzel bir konuşma îrâd etti. Herkes kollarından bileziklerini çıkarttılar. Allah yolunda verdiler.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i örnek alalım. Birbirimizi sevelim. İnsanlara kendimizi sevdirecek sevimli bir tarz takınalım. Biz müslümanız. Herkes bize o gözle bakıyor. Yanımıza yanaşmasa bile uzaktan

bizi göz ucuyla takip ediyor. “İşte şu filanca camiye giden müslüman adam. Hâline bak.

Bak, nasıl hareket ediyor?”

İyi hareket edersek herkes memnun kalıyor. Kötü hareket edersek de yanımıza sokulmadan gıybetini yapıyor. “Müslümanlık buysa ben bunun yanına yanaşmam.” diyor.

Onun için güzel örnek olmaya, giyimimize dikkat edelim. Saçımıza sakalımıza düzen verelim. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* güzel koku sürerdi. Ayna, tarak, misvak kullanırdı. Dişleri inci gibiydi. Ağzı, yüzü temizdi. Sokaklardan geçtikten sonra kokusu hâlâ duyulurdu. Resulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* öyle güzel kokardı.

O halde biz de onu örnek almalıyız. İnsanlara karşı İslâm’ı temsil etme durumunda olduğumuzu bilmeliyiz ve güzel müslüman olmalıyız. Sözü güzel, özü güzel, işi güzel, dışı güzel, içi güzel müslüman olmalıyız. Allah bize o güzel Müslümanlığı nasip etsin. İnsanların da hayranlığını, sevgisini kazanmayı böylece sağlayabiliriz. Gaye insanların sevgisini kazanmak değil. Gaye Allah’ın sevgisini kazanmaktır. İnsanlara karşı İslâm’ı

temsil ediyoruz. Kötü bir şekilde temsil etmemek için kendimize çekidüzen vermeliyiz. Başkalarına fitne olmamalıyız. Bizim yüzümüzden adam İslâm'dan uzaklaşmasın.

Vastınâu'l-hayri ila külli berrin ve fâcirin.

Peygamber Efendimiz, aklın en üstün derecesi ne dedi? İnsanlara kendisini sevdirmek. İyi geçinmek. İkincisi de iyi kötü herkese iyilik yapmak. Hayır yapmak. İyilik yapmak. Güzel iş yapmak. Hediye vermek. Sadaka vermek. Yardımına koşmak. Hayır yapmak yani.

Biz neyiz? Bizler herbirimiz hayır ehliyiz.

Bak ne diyor? *Berrin ve facirin.* Her iyiye ve kötüye iyilik yapacağız. Kötüye de iyilik yapacağız. İslâm'ı sevsin doğru yola gelsin diye. Dünyadaki iyilik ehli, mâruf ehli, hayır hasenât ehli olan insanlar âhirette de iyilik ehli olacaklar. Yani iyiliklere nâil olacaklar.

Allah onlar vasıtasıyla, onlara şefaathakkı verdiği için âhirette de başka insanla-

ra hayır verdirtecek. “Hadi sen kalk şu kadar insana şefaât et.” diyecekler. Dünyadaki iyilik ehli insanlar âhirette de şefaât edecek, bazı kimseleri, dünyada iyilik yapmasının bereketine yakınlarını, sevdiklerini kurtaracaklar. Dünyadaki kötülük ehli olan kimseler ehl-i münkerâta olanlar da âhirette ehl-i münkerât olacaklar. Yani kötü muamele görecekler ve kötülüklere uğrayacaklar.

Allahu Teâlâ hazretleri şu fâni, geçici ömrümüzü rızasına uygun şekilde geçirmeyi, salih ameller işlemeyi, hayırlar hasenâtlar yapmayı nasip eylesin. Dünyanın her yerinde eserlerimiz kalsın. Cami, çeşme, yol, hayır yapalım. Çocuk okutalım. Kitap yazalım. Kitap dağıtalım. *Emr-i mâruf, nehy-i münker* yapalım. İnsanları Hak yola çekelim. İrşad edelim. Böylece ömrümüz hayırlı işlerle geçmiş olsun. Allahu Teâlâ hazretleri bu güzel [işleri yapmaya] cümlemizi muvaffak eylesin.

Bir hadîs-i şerîf daha okuyalım da üç olsun. Çünkü üç rakamı güzeldir.

وَرُبَّ طَاعِمٍ شَاكِرٍ أَعْظَمُ أَجْرًا مِنْ صَائِمٍ صَابِرٍ

Ve rubbe tâimin şâkirin e'zamü ecran min sâimin sâbirin.

“Nice yemek yiyip de şükreden insan vardır ecir bakımından oruç tutup da sabreden insandan daha fazla ecir kazanabilir.” Yemek yediği halde. O bakımdan Allah’ın nimetlerine şükredelim. Allah’ın bu nimetleri bize hakkımız olmadığı halde, kazanmaya liyakatimiz olmadığı halde, fazl-u kereminden lütfuyle, keremiyle ihsan ettiğini, ikram ettiğini bilelim.

Allahu Teâlâ hazretlerine şükredelim. “Yâ Rabbi! Çok şükür. Nice nimetler, sıhhat, afiyet, İslâm, iman, evlat, para, araba, ev, akıl, göz, kulak, el, ayak verdin. Çok şükür Yâ Rabbi!” diyelim. Böyle şükretmenin sevabı çoktur. Allahu Teâlâ hazretleri şükredenleri sever.

İnsanların çoğu şükretmenin ne kadar kıymetli olduğunu bilmiyorlar da şükürden uzak duruyorlar. Şükrettiği zaman Allah kulun nimetini arttırır. Ona daha büyük hayırlar ihsan eder. Dünya ve âhirette nimetler içinde olmasına sebep olur. Şükrü edilmeyen nimet, kıymeti kadri bilinmeyen nimet de o şükrü

etmeyen insanın elinden alınır. Nice mahrumiyetlere, insan şükürsüzlüğünden dolayı düşer. Abus çehresinden dolayı düşer.

Biz askerî okula gittik. Normal üniversite talebelerinden ayrı yaşlı başlı öğretmenler de gelmişlerdi. Masanın başına 8 kişi oturuyoruz. Bir tanesi yemeği dağıtıyor. *Elhamdülillah* üç çeşit yemek çıkıyor. Çorbasıyla, tatlısıyla, etlisiyle, salatasıyla. Bizim modern yetişmiş gençler burunlarını kınıyorlar. Beğenmiyorlar.

Evinde böyle üç çeşit [yemek] herkes yiyebiliyor mu? Beğenmiyor.

İktisat Fakültesinin kantininde çocuğun birisi yemekleri almış, masaya gelmiş oturmuş. Daha önce de orada oturan bir başkası var. Önündeki ekmeğin içini almış. Karşısındaki de ona dikkatli dikkatli bakıyor. Kaşığı da almış, ekmeğin içiyle kaşığı şöyle şöyle sünger gibi siliyor. Ekmeğin içiyle siliyor. Karşıdaki kalkmış bunun ensesine bir tokat patlatmış.

“Sen nimetin kadrini bilmez misin?

Bu ekmeğin sünger mi?

Temizlik malzemesi mi?

Utanmıyor musun? Afrika'da ve [başka yerlerde] bunu nice insan bulamıyor da açlıktan kırılıyor.” demiş.

Allahu Teâlâ hazretleri nimetlerin şükürünü eda etmeyi cümlemize nasip eylesin. Edepli kul eylesin. Cahil, gafil, bön, anlayışsız, edepsiz olmaktan cümlemizi korusun. Öylelerden de korusun. Arif kimselerle dost eylesin. Cennetiyle cemaliyle müşerref eylesin.

Fâtiha-ı şerife maa'l-besmele.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

